GEDRAGSCODE INTEGRITEIT VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

gemeente CASTRICUM

Gemeente Castricum 2022

De raad van de gemeente Castricum;

gehoord het advies van de commissie d.d. 24 mei 2022;

gelet op het bepaalde in de artikel 15 van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

vast te stellen de navolgende:

Gedragscode integriteit volksvertegenwoordigers gemeente Castricum 2022

Inleiding

Raadsleden en commissieleden van de gemeente Castricum stellen bij hun handelen de kwaliteit van het openbaar bestuur centraal. Integriteit van het openbaar bestuur is daarvoor een belangrijke voorwaarde. De belangen van de gemeente, en in het verlengde daarvan die van de inwoners staan hierbij voorop.

Integriteit van raadsleden houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover verantwoording af te leggen. Verantwoording wordt intern afgelegd aan de gemeenteraad, maar ook extern aan organisatie en inwoners voor wie volksvertegenwoordigers hun functie vervullen. Een aantal kernbegrippen is daarbij leidend en plaatst integriteit in een breder perspectief:

Dienstbaarheid

Het handelen van een raadslid is altijd en volledig gericht op het belang van de gemeente en op de organisaties en inwoners die daar onderdeel van uit maken.

Functionaliteit

Het handelen van een raadslid heeft een herkenbaar verband met de functie die wordt vervuld binnen het openbaar bestuur.

Onafhankelijkheid

Het handelen van een raadslid wordt gekenmerkt door onafhankelijkheid, dat wil zeggen dat geen vermenging optreedt met oneigenlijke belangen en dat ook iedere schijn van een dergelijke vermenging wordt vermeden.

Betrouwbaarheid

Op een raadslid moet men kunnen rekenen. Aan afspraken wordt gehouden, kennis en informatie waarover men uit hoofde van de functie beschikt, worden gebruikt voor het doel waarvoor deze zijn gegeven.

Zorgvuldigheid

Het handelen van een raadslid is zodanig dat alle inwoners en organisaties op gelijke wijze en met respect tegemoet worden getreden en dat de belangen van partijen op de juiste wijze worden afgewogen.

Deze kernbegrippen zijn de toetssteen voor de nu volgende gedragsafspraken:

Artikel 1. Algemene bepalingen

1. Deze gedragscode geldt voor de raadsleden van de gemeente Castricum tenzij uit de tekst van een gedragsregel anders blijkt. Deze gedragscode is van overeenkomstige toepassing op door de gemeenteraad benoemde commissieleden.

2. In gevallen waarin de code niet voorziet of waarbij de toepassing niet eenduidig is, vindt bespreking plaats in de gemeenteraad, dan wel in het presidium.

3. De code is openbaar en via internet beschikbaar.

4. Raadsleden ontvangen bij hun aantreden een exemplaar van de code.

5. Raadsleden zijn aanspreekbaar op de naleving van deze code.

Artikel 2. Belangenverstrengeling of de schijn van belangenverstrengeling

1. Een raadslid moet actief en uit zichzelf belangenverstrengeling en de schijn hiervan tegengaan.

2. Een oud-raadslid wordt het eerste halfjaar na de beëindiging van zijn ambtstermijn uitgesloten van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden voor de gemeente, met uitzondering van het wethouderschap.

Artikel 3.Nevenfuncties

1. Onder nevenfuncties worden verstaan alle bezoldigde en onbezoldigde functies die naast het raadslidmaatschap worden vervuld.

2. Een raadslid vervult geen nevenfuncties die een risico vormen voor een integere invulling van de politieke functie.

3. Een raadslid levert de griffier de informatie aan over de (neven)functies die openbaar gemaakt moeten worden bij aanvang van het raadslidmaatschap, dan wel binnen één maand na aanvaarding van de (neven)functie en geeft de wijzigingen daarin door.

4. De informatie betreft in ieder geval de omschrijving van de (neven)functie, de organisatie voor wie de (neven)functie wordt verricht, of de (neven)functie bezoldigd of onbezoldigd is.

5. De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

Artikel 4. Informatie

1. Een raadslid gaat zorgvuldig en correct om met de informatie waarover uit hoofde van het lidmaatschap van de gemeenteraad wordt beschikt en zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie veilig wordt bewaard en dat computerbestanden beveiligd zijn.

2. Een raadslid dat de beschikking krijgt over gegevens waarvan het geheime of vertrouwelijke karakter bekend is of waarvan dit redelijkerwijs te vermoeden is, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behalve als de wet tot mededeling verplicht.

3. Een raadslid maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen informatie.

Artikel 5. Omgaan met geschenken, faciliteiten, diensten van derden

1. Een raadslid accepteert en biedt geen geschenken, faciliteiten of diensten aan indien zijn/haar onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.

2. Geschenken en giften die een raadslid uit hoofde van zijn/haar functie ontvangt, meldt hij/zij bij de griffier.

3. Geschenken en giften die een raadslid uit hoofde van zijn/haar functie ontvangt en die een geschatte waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigen zijn eigendom van de gemeente. Geschenken en giften die een waarde van € 50 of minder vertegenwoordigen worden wel gemeld maar kunnen worden behouden, tenzij het eerste lid van toepassing is.

4. De griffier legt een register aan van de geschenken met een geschatte waarde van € 50 of hoger en de bestemming die hieraan door de gemeente is gegeven. Het register is openbaar.

5. Geschenken en giften worden niet op het huisadres ontvangen. Indien dit toch is gebeurd, meldt een raadslid dit aan de gemeenteraad, waarna een besluit over de bestemming van het geschenk wordt genomen.

Artikel 6. Deelname aan excursies, evenementen en buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan de gemeente

1. Een raadslid dat het voornemen heeft uit hoofde van zijn/haar functie op kosten van derden een buitenlandse reis te maken, dan wel deel te nemen aan een excursie of evenement, of is uitgenodigd voor een buitenlandse reis of werkbezoek meldt dit vooraf aan het presidium.

2. Informatie wordt verschaft over het doel van de reis, de bijbehorende beleidsoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap, de geraamde kosten en de wijze waarop van de reis verslag wordt gedaan.

3. Toestemming voor deelname wordt vooraf aan het presidium gevraagd. Het is doorslaggevend voor de besluitvorming dat de deelname niet tot belangenverstrengeling kan leiden.

4. De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register.

5. De informatie is via internet beschikbaar.

Artikel 7. Gebruik van voorzieningen van de gemeente

1. Het gebruik van gemeentelijke eigendommen of voorzieningen voor privédoeleinden is niet toegestaan, tenzij het betreft de bruikleen van informatie- en communicatievoorzieningen die mede voor privédoeleinden kunnen worden gebruikt.

2. Een raadslid declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 8. Omgangsvormen

Voor de afspraken rondom omgangsvormen wordt verwezen naar de 9 kernwaarden voor een betere bestuurscultuur die zijn opgesteld door de werkgroep bestuurscultuur en zijn vastgesteld door de gemeenteraad op 8 maart 2018.

Artikel 9. Bedreiging, intimidatie en agressie

1. Bedreiging, intimidatie en agressie mogen geen belemmering vormen voor zorgvuldige besluitvorming. In het geval een raadslid hier mee te maken krijgt dient dit gemeld te worden bij de burgemeester en/of de griffier.

2. Voor de werkwijze rond meldingen in dit kader wordt verwezen naar het geldende Protocol veilig werken.

Artikel 10. Meldingen van vermoedens van integriteitsschending

Voor de werkwijze rond meldingen in dit kader wordt verwezen naar het Meldingsprotocol vermoedens van schendingen integriteit volksvertegenwoordigers gemeente Castricum 2022.

Artikel 11. Uitvoering gedragscode

1. De gemeenteraad ziet erop toe dat deze gedragscode wordt nageleefd.

2. De griffier ondersteunt de gemeenteraad hierbij onder meer door twee maal per gemeenteraadsperiode een bijeenkomst te organiseren over integriteit.

3. Het onderwerp integriteit is viermaal per jaar een agendapunt van het presidium.

Artikel 12. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De gedragscode Bestuurlijke Integriteit 2014, vastgesteld door de gemeenteraad op 4 december 2014, wordt ingetrokken voor zover van toepassing op raads- en commissieleden.

2. Deze gedragscode treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking.

3. Deze gedragscode wordt aangehaald als “Gedragscode integriteit volksvertegenwoordigers gemeente Castricum 2022”

4.

Aldus vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Castricum in de openbare gemeenteraadsvergadering van 9 juni 2022.

De griffier,
Mw. R. Slootweg MSc

De burgemeester,
Dhr. drs. A. Mans

Toelichting Verordening gedragscode integriteit volksvertegenwoordigers gemeente Castricum 2021.

Artikel 1. Algemene bepalingen
In de Gemeentewet (artikel 15, derde lid) is vastgelegd dat de gemeenteraad een gedragscode vaststelt voor zijn leden.

Artikel 2. Belangenverstrengeling of de schijn van belangenverstrengeling
Belangenverstrengeling of belangenvermenging is een situatie waarbij iemand meerdere belangen dient die een zodanige invloed op elkaar kunnen uitoefenen dat de integriteit ten aanzien van het ene of het andere belang in het geding komt.

Alvorens hun functie te kunnen uitoefenen leggen de raadsleden in de vergadering, in handen van de voorzitter, de eed of belofte af (Gemeentewet artikel 14, lid 1). Tevens is in het eerste lid onder a van artikel 28 van de Gemeentewet bepaald dat een lid van de gemeenteraad niet deelneemt aan stemmingen over een aangelegenheid die hem of haar rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij/zij als vertegenwoordiger is betrokken.

Uit jurisprudentie van de afgelopen jaren blijkt een iets andere lijn. Het uitbrengen van een stem door een raadslid wordt daarin gezien als een “fundamenteel democratisch recht”. Het hebben van een belang bij een raadsbesluit staat het uitbrengen van een stem door dat raadslid niet in weg. Dit, mits dat raadslid het raadsbesluit maar niet op aanmerkelijke wijze beïnvloedt. Hij/zij houdt zich dus afzijdig in de discussie over desbetreffend onderwerp, o.a. door niet deel te nemen aan de beraadslagingen daarover. Niet beïnvloeden, wel meestemmen is hier dus de strekking.

Inmiddels heeft de Tweede Kamer een wet aangenomen ter bevordering van de integriteit en het functioneren van het decentraal bestuur. Daarin wordt de reikwijdte van artikel 28 uitgebreid. In de gevallen waarin een raadslid niet mag deelnemen aan de stemming, wordt geregeld dat hij/zij zich ook van de beraadslaging dient te onthouden. Hiermee wordt voorkomen dat een raadslid door middel van de beraadslaging de uitkomst van de stemming beïnvloedt. Dit wetsvoorstel moet nog door de Eerste Kamer behandeld worden, dus of en wanneer inwerkingtreding plaatsvindt, is nog niet bekend.

Een raadslid is zelf verantwoordelijk om de afweging te maken of hij/zij - gelet op het bepaalde in artikel 28 van de Gemeentewet - kan deelnemen aan de beraadslagingen dan wel aan de stemmingen.

Een term die ook belangrijk is in het kader van belangenverstrengeling, is ‘netwerkcorruptie’. raadsleden opereren namelijk vaak in diverse (boven)lokale netwerken. Hoewel deze netwerken bijdragen aan het geworteld zijn van het raadslid, ontstaat tegelijkertijd het risico dat raadslid vanuit het gevoel van sympathie en loyaliteit, de belangen van de eigen netwerken vooropstelt boven het algemeen belang. Dit maakt duidelijk dat het nadenken over de eigen integriteit verder gaat dan het beoordelen van individuele handelingen. Het vraagt ook dat raadsleden zich bewust zijn dat zij altijd verbonden zijn met professionele en persoonlijke netwerken. En dat deze netwerken ‘onbewust’ een invloed kunnen hebben op de keuzes en acties van het raadslid, die mogelijk tot een schending leiden.

Voor een overzicht van de verschillende gebieden waarop belangenverstrengeling kan plaatsvinden wordt ook verwezen naar de infographic ‘Ruggespraak met jezelf’ uit de Toolkit Democratische Weerbarheid. De infographic is als bijlage bij deze gedragscode te vinden.

Artikel 3.Nevenfuncties
Naast hun politieke ambt hebben veel raadsleden (neven)functies, betaald of onbetaald. In veel gevallen hebben deze nevenfuncties een groter tijdsbeslag dan het gemeenteraadswerk. Deze nevenfuncties zijn positief te waarderen; uit maatschappelijk, bestuurlijk en persoonlijk oogpunt. Er zitten echter ook risico’s aan nevenfuncties, vooral die buiten het publiek domein. Nevenfuncties kunnen het onafhankelijk oordeel van het raadslid in gevaar brengen, het ambt schaden en het raadslid belemmeren om optimaal te functioneren.

Een aantal functies zijn verboden om naast het raadslidmaatschap te hebben (Gemeentewet, artikel 13). Dit gaat bijvoorbeeld om het zijn van ambtenaar bij dezelfde gemeente of het bekleden van een ander politiek ambt. Daarnaast mogen raadsleden niet als advocaat, adviseur of gemachtigde werkzaam zijn in geschillen waar de gemeente(bestuur) partij is (Gemeentewet, artikel 15, lid 1 en 2).

Het is wettelijk verplicht om nevenfuncties openbaar te maken en bij te houden in een openbaar register. raadsleden zijn zelf verantwoordelijkheid voor de tijdige aanlevering van de informatie over hun nevenfuncties (Gemeentewet, artikel 12 en 15). Als bijlage bij deze gedragscode is een infographic toegevoegd die kan helpen om uw nevenfuncties te toetsen.

Artikel 4. Informatie
Raadsleden ontvangen uit hoofde van hun functie een grote hoeveelheid informatie. De leden van de gemeenteraad beschikken over informatie die nodig is de rol van politiek ambtsdrager, adequaat te kunnen uitoefenen, in een aantal gevallen is deze informatie geheim. Openbaarheid is de regel, geheimhouding is hier de uitzondering op. In het Handvest actieve informatieplicht gemeente Castricum 2020 is het wettelijke kader en de uitgangspunten over de actieve en passieve informatieplicht vastgelegd. De afspraken omtrent de werkwijze bij geheimhouding zijn vastgelegd in de geldende Notitie geheimhouding. Het is belangrijk dat raadsleden de juiste maatregelen treffen om te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke en/of geheime gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Daarbij moet in de digitale setting worden gedacht aan de beveiliging van de computer, smartphone en iPad met toegangscodes en wachtwoorden. Ook mag apparatuur niet onbeheerd worden achtergelaten of uitgeleend aan een ander. Op de iPad van raadsleden mag geen persoonsinformatie of andere vertrouwelijke informatie opgeslagen worden. De iPad mag alleen via een beveiligde of vertrouwde wifi-verbinding gebruikt worden. Ook draagt het raadslid er zorg voor dat onbevoegden niet op het scherm kunnen meelezen.

Artikel 5. Omgaan met geschenken, faciliteiten, diensten van derden
Geschenken, faciliteiten of diensten van derden kunnen worden gebruikt om de besluitvorming te beïnvloeden of daarvan de schijn hebben. De norm die moet worden gehanteerd bij het omgaan hiermee is de ‘nee, tenzij’-regel; een raadslid neemt dus geen geschenken aan, tenzij er goede redenen zijn om hiervan af te wijken. Een goede reden kan bijvoorbeeld zijn dat het weigeren van een dienst of faciliteit het gemeenteraadswerk onwerkbaar zou maken of dat het teruggeven van een geschenk de gever zou schaden. De

afwijkingen dienen vervolgens bekend gemaakt te worden bij de griffier, die bepaalt welke vervolgstappen nodig zijn. Er zijn ook situaties denkbaar waarin het aannemen van een geschenk, van welke waarde ook, onacceptabel is. Dit is bij uitstek het geval in onderhandelingssituaties. Het accepteren van faciliteiten of diensten van anderen kan een afhankelijkheid of dankbaarheid creëren die de zuiverheid van het besluitvormingsproces kan aantasten. Ook met het aannemen van faciliteiten en diensten kan een raadslid gecorrumpeerd raken. Het kan daarnaast ook de schijn van corruptie opwekken.

Artikel 6. Deelname aan excursies, evenementen en buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan de gemeente
Deelname aan excursies, evenementen en buitenlandse reizen zijn bedoeld om raadsleden in de gelegenheid te stellen zich inhoudelijk te informeren en noodzakelijke contacten te leggen en onderhouden binnen en buiten de gemeente. De verplichting om actief het ontstaan van de schijn van corruptie tegen te gaan, betekent dat lunchen, dineren of naar recepties gaan op kosten van anderen waar mogelijk moet worden vermeden. Wanneer een raadslid om toestemming vraagt om op een dergelijke uitnodiging in te gaan wordt door het presidium getoetst of een uitnodiging behoort tot de uitoefening van het gemeenteraadswerk, de aanwezigheid van het raadslid beschouwd kan worden als functioneel en tegelijkertijd de schijn van beïnvloeding niet aanwezig is.

Artikel 7. Gebruik van voorzieningen van de gemeente
Raadsleden krijgen voor hun gemeenteraadswerk de beschikking over een aantal faciliteiten van de gemeente. In Castricum heeft men de beschikking over voorzieningen (zoals een tablet), die primair voor het gemeenteraadswerk ter beschikking zijn gesteld. Regels met betrekking tot het gebruik van de tablet zijn opgenomen in de bruikleenovereenkomst die bij de overhandiging door de gemeente en het raads- of commissielid is getekend. Een raadslid houdt zich aan de regels met betrekking tot het gebruik van interne voorzieningen van algemene aard, zoals vergaderkamers en kopieermachines. Men houdt zich aan de verordeningen en regels met betrekking tot onkostenvergoedingen, declaraties en de aanschaf van ICT.

Artikel 8. Omgangsvormen
Op 8 maart 2017 zijn door de gemeenteraad 9 kernwaarden rondom omgangsvormen zoals geformuleerd door de werkgroep bestuurscultuur overgenomen. Deze kernwaarden zijn:

1. Ga respectvol met elkaar om
2. Zoek de dialoog
3. Geef het goede voorbeeld
4. Werk samen
5. Voer het debat in de vergadering
6. Handel integer
7. Ga netjes met elkaar om
8. Afspraken binnen de gemeenteraad gelden ook buiten de gemeenteraad
9. Spreek elkaar aan als iemand zich niet aan de afspraak houdt

Deze kernwaarden zijn verder toegelicht in het gemeenteraadsvoorstel bestuurscultuur dat als bijlage bij deze gedragscode is toegevoegd.

Artikel 9. Bedreiging, intimidatie en agressie
Een op de tien raadsleden krijgt te maken met bedreiging en intimidatie. Daarbij gaat het onder meer om chantage, stalking en dreigbrieven. Ook kan een raadslid te maken krijgen met fysiek geweld of uitingen van verbale agressie, zoals schelden of kwetsende of discriminerende opmerkingen. Bedreiging, intimidatie en agressie kunnen leiden tot oneigenlijke invloeden op de besluitvorming, bijvoorbeeld wanneer een raadslid zich niet meer vrij voelt in beraadslagingen of besluitvorming. Ondermijning en de vermenging van de onder- en bovenwereld staat een zuiver proces in de weg. De werkwijze indien dit aan de orde is, is geregeld in het protocol veilig werken.

Artikel 10. Meldingen van vermoedens van integriteitsschending
Wanneer het vermoeden bestaat dat een raadslid strafbare feiten pleegt, zich niet houdt aan de vastgestelde gedragscode of zich anderszins onheus gedraagt kan dit door een ieder worden gemeld. De werkwijze rondom meldingen van (vermeende) integriteitsschendingen is opgenomen in het Meldingsprotocol vermoedens van schendingen integriteit volksvertegenwoordigers gemeente Castricum 2022.

Artikel 11. Uitvoering gedragscode
Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 12. Inwerkingtreding en citeertitel
Dit artikel behoeft geen toelichting.

Ruggespraak met jezelf

Politiek ambtsdrager

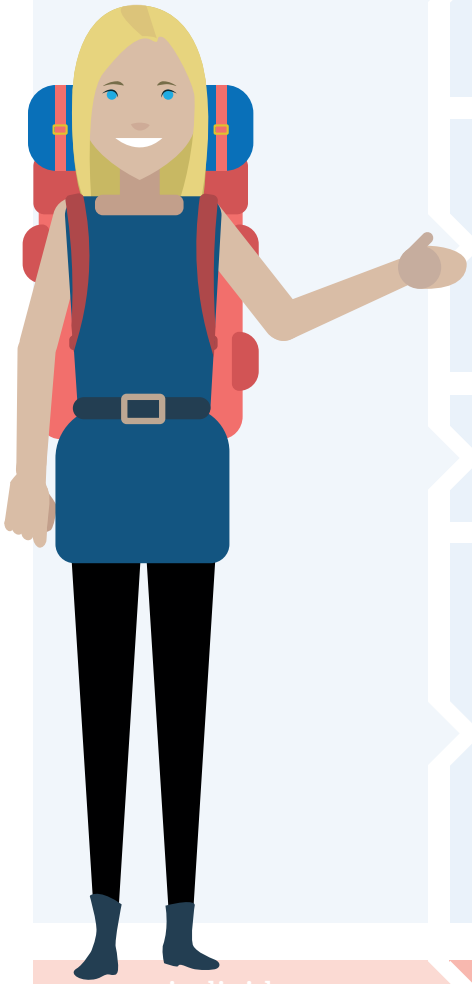

Wat valt op aan mijn netwerk?	Familie/vrienden	Kwetsbare grondposities? Doelgroep specifieke uitkeringen? Doelgroep specifieke belastingen?
	Zaken relaties	Afhankelijk van vergunningen? Aanpassing bestemmingsplan? Conflict met gemeente/provincie/waterschap?
Wat is goed om te weten over mijn arbeidsverleden?	Politiek	Wie zijn mijn politieke vrienden? Wie zijn mijn politieke vijanden?
	Zakelijk	Openstaande verplichtingen door faillissement? Onopgeloste arbeidsconflicten?
Welke positieve of negatieve ervaringen heb ik opgedaan met integriteit?		én: Hoe kleuren deze ervaringen mijn kijk op mijzelf en mijn omgeving?
Wat is goed om zichtbaar te maken van mijn bezittingen?	Nevenfuncties	Onverenigbare betrekkingen? Zie stroomschema nevenfuncties
	Onroerende goederen	Verboden handelingen? Relatie met bestemmingsplannen?
	Andere financiële belangen	Verstrengeling van belangen door aandelen Verstrengeling van belangen door bv's/nv's

Zie artikel
Zie artikel 15 Gemeentewet
Zie artikel 15 Gemeentewet Zie artikel 28 Gemeentewet
Zie artikel 28 Gemeentewet Zie artikel 15/28 Gemeentewet

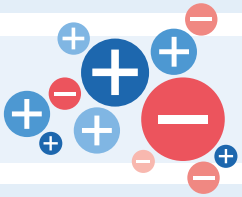

individu → vraag → contact → situatie → wettelijk kader

TOOLKIT democratische WEERBAARHEID

De Toolkit Democratische Weerbaarheid voor politiek ambtsdragers is mogelijk gemaakt met subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, directie Democratie en Bestuur, Afdeling Politieke Ambtsdragers en Weerbaarheid.

NETWERK WEERBAAR BESTUUR · Thorbecke Academie · Raad van Almere · van der Bel consultancy

Check (al) je nevenfuncties

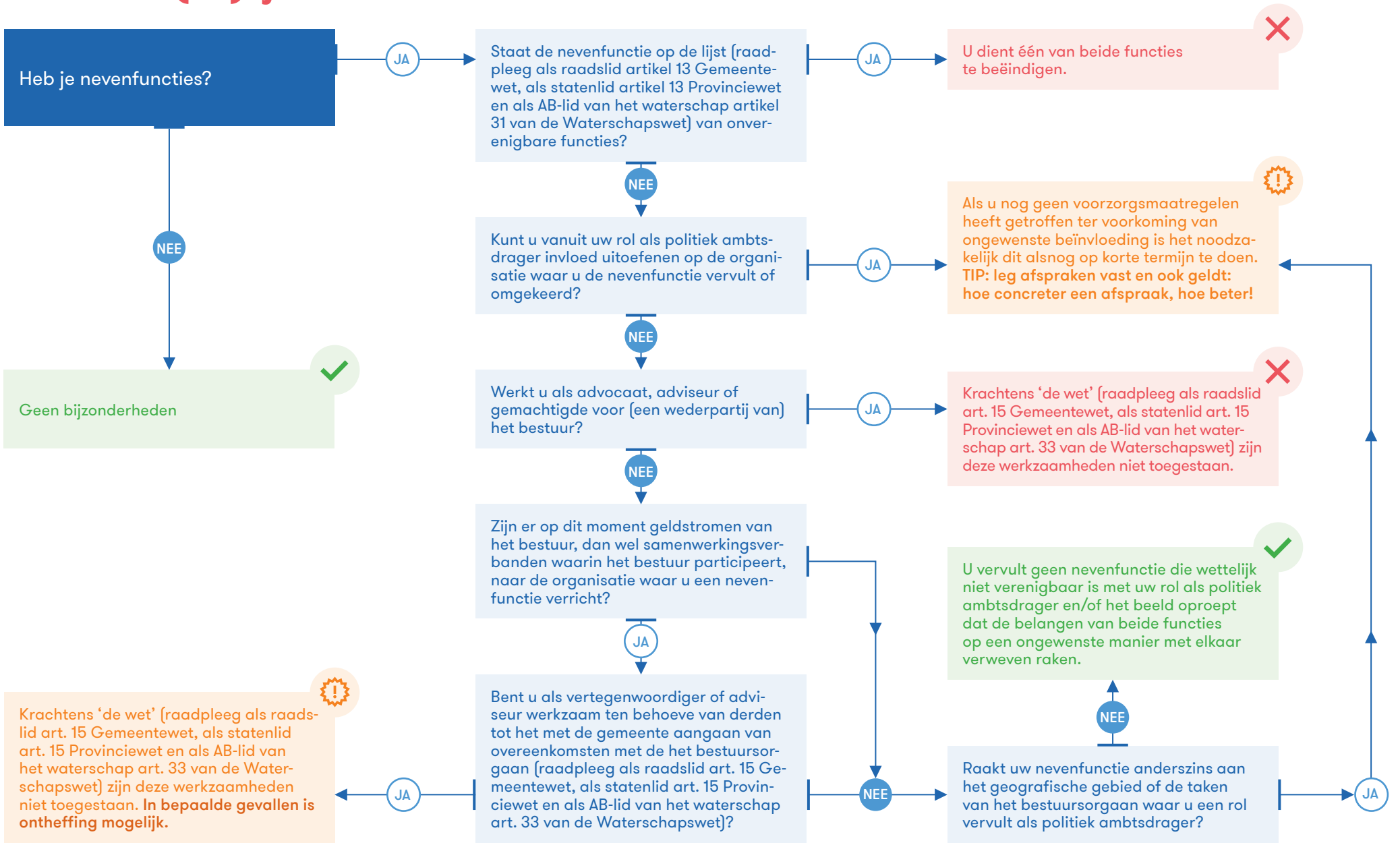

TOOLKIT democratische WEERBAARHEID

De Toolkit Democratische Weerbaarheid voor politiek ambtsdragers is mogelijk gemaakt met subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, directie Democratie en Bestuur, Afdeling Politieke Ambtsdragers en Weerbaarheid.

NETWERK WEERBAAR BESTUUR · Thorbecke Academie · Raad van Almere · van der Bel consultancy

RAADSVOORSTEL Castricum

Raadsvergadering	: 8 maart 2017
Voorstelnummer	:
Portefeuillehouder(s)	: werkgroep bestuurscultuur
Carrousel	: 15 februari 2017
Team	: Griffie
Opsteller(s)	: R. Slootweg / V.H. Hornstra
Aantal Bijlagen:	: geen

Onderwerp **:** *Voorstellen van de raadswerkgroep bestuurscultuur bij aanbevelingen van het BMC-rapport over de bestuurscultuur in Castricum*

Voorgesteld besluit :

A. De 9 kernwaarden rondom omgangsvormen zoals geformuleerd door de werkgroep bestuurscultuur over te nemen.
B. De 10 aanbevelingen van de werkgroep bestuurscultuur ten aanzien van de vergaderwijze over te nemen.
C. De aanbeveling van de werkgroep bestuurscultuur ten aanzien van de werkwijze van het presidium over te nemen.
D. De nieuwe gemeenteraad aan te bevelen de onder A tot en met C genoemde punten in het inwerkprogramma van de nieuwe raad en nieuwe college op te nemen

Geheimhouding

☐ Ja

☑ Nee

RAADSVOORSTEL

INLEIDING

Op 7 september jl. heeft de raad samen met het college en onder voorzitterschap van een externe voorzitter in een werkvergadering het rapport bestuurscultuur besproken. Bij het besluit van de werkvergadering is de griffier gevraagd op basis van de vergadering een addendum op het raadsvoorstel op te stellen waarin wordt aangegeven met welke aanbevelingen uit het rapport en in welke volgorde de raad hier verder mee aan de slag gaat. Dit addendum is besproken en vastgesteld op 28 september 2017 en heeft geresulteerd in het volgende raadsbesluit:

1. Kennis te nemen van het rapport onderzoek bestuurscultuur van BMC “politieke evenwichtskunst” en de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen;

2. De werkgroep onderzoek bestuurscultuur (waarin iedere fractie, het college en de griffie vertegenwoordigd is) te verzoeken de uitwerking en uitvoering van de hieronder genoemde specifieke aanbevelingen, met leden van het college, op te pakken en daartoe voorstellen aan de gemeenteraad voor te leggen:

A. Formuleer kernwaarden (voor de omschrijving wordt verwezen naar pagina 32 van het rapport).
B. Kom voor de verkiezingen met een verbeterd vergadermodel (voor de omschrijving wordt verwezen naar pagina 34 van het rapport).
C. De rol van het presidium (voor de omschrijving wordt verwezen naar pagina 34 van het rapport).
D. Stel een raadswerkgroep in die met de aanbevelingen genoemd onder de punten A tot en met C (en in die volgorde) aan de slag gaat en verbetervoorstellen aan de raad voorlegt.

De onder D genoemde werkgroep bestuurscultuur (hierna te noemen: werkgroep) legt middels dit raadsvoorstel voorstellen aan u voor ten aanzien van de aanbevelingen A, B & C.

KEUZERUIMTE

De werkgroep heeft van de raad de hierboven beschreven opdracht meegekregen. Voorliggend voorstel is de uitwerking van de hierboven beschreven opdracht. Het is aan uw raad te beslissen of het voorliggende voorstel al dan niet (geheel of gedeeltelijk) wordt overgenomen.

TOELICHTING OP HET ADVIES

De werkgroep was breed samengesteld en bestond uit de volgende personen:
De heren Balke (D66), Branderhorst (CDA), R. de Haan (de VrijeLijst), Van Ooijen (PvdA), Sterken (GDB), Rommel (VVD) burgemeester Mans, wethouders Rood en Steeman en de dames Groot (CKenG), Husslage (SP), Lutke Schipholt (GroenLinks), Hornstra en Slootweg (Griffie).

Aanbeveling A: formuleer kernwaarden

Het rapport bestuurscultuur geeft als aanbeveling aan de gemeenteraad om kernwaarden te formuleren. Het betreft hier, aldus het rapport, kernwaarden die gaan over de wijze waarop raadsleden met elkaar omgaan in en buiten de raadzaal, over de omgang met feiten en mededelingen en over de omgang met vermoedens van integriteitsschendingen. Daarbij is het niet de bedoeling één en ander te formaliseren in het reglement van Orde. Het gaat er

meer om dat een aantal basisafspraken worden gemaakt waarop raadsleden elkaar kunnen aanspreken.

De werkgroep stelt u een leidraad voor waarin kernwaarden zijn opgenomen rond omgangsvormen. Wat de werkgroep betreft zijn de kernwaarden niet in beton gegoten en wordt het beschouwd als een levend document waarover continu gesprek mogelijk is. De kernwaarden gelden voor alle politieke ambtsdragers in de gemeente Castricum: raadsleden (en carrouselleden) en collegeleden. Het mag worden beschouwd als een opdracht aan de politieke ambtsdragers zelf en waarvan de samenleving mag verwachten dat de bestuurders van de gemeente Castricum zich er aan houden.

De voorgestelde 9 kernwaarden (met toelichting) voor een betere bestuurscultuur in Castricum:

1. Ga respectvol met elkaar om
- Geen persoonlijke aanvallen. Spelen op de bal, niet op de man.
- Praat met elkaar, niet over elkaar.
- Spreek elkaar aan op ongepast of ongewenst gedrag.
- Dit geldt zowel in de raadzaal als daarbuiten, zowel online als offline.

2. Zoek de dialoog
- Dialoog tussen politiek, samenleving, organisatie en bestuur.
- Veranderende samenleving, andere verhouding bestuur, inwoners en politiek.
- Planvorming meer in samenspraak met inwoners.
- Veranderde rol van de raad wanneer voorstellen het resultaat zijn van een intensief overlegproces met inwoners.
- Meer sturing op kaders aan de voorkant van een proces.
- Aandacht voor raadscommunicatie.

3. Geef het goede voorbeeld
- ‘Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet’.
- Bewaak de waardigheid van het politieke ambt.
- Kom afspraken na.
- Systeemverantwoordelijkheid: neem verantwoordelijkheid vanuit de rol en functie die wordt vervuld.

4. Werk samen
- Accepteer verschil van mening.
- Gun elkaar iets.
- Borg samenwerking in het proces.
- Inrichting proces zodat iedereen zich gehoord voelt en in juiste stelling wordt gebracht (kwaliteit raadsvoorstel, ambtelijke bijstand).

5. Voer het debat in de vergadering
- Het debat wordt gevoerd in de vergaderingen in het gemeentehuis, niet in de wandelgangen of op social media.

6. Handel integer
- De afgelegde eed en de vastgestelde gedragscode bestuurlijke integriteit voor politieke ambtsdragers bieden het kader.
- Kaders zijn niet altijd zwart/wit: maak het grijze gebied in een open gesprek bespreekbaar.
- Burgemeester en griffier zijn vertrouwenspersonen: bij twijfel over juiste handelwijze worden zij geraadpleegd.
- Media zijn niet geschikt om integriteitsvraagstukken aan de kaak te stellen.

7. Ga netjes met elkaar om
- Formele omgangsvormen binnen raad en carrousel.
- Begroet elkaar.
- Spreek elkaar aan met u en meneer/mevrouw gevolgd door de achternaam.
- Spreek via de voorzitter.
- Spreek respectvol met en over elkaar.
- Laat elkaar uitpraten.
- Luister naar elkaar, heb aandacht voor de inbreng van een ander.
- Volg de aanwijzingen van de voorzitter op.
- Wacht tot de voorzitter u het woord geeft indien u wilt interrumperen.

8. Afspraken binnen de raad gelden ook buiten de raad
- Behandel elkaar ook buiten de raadzaal met fatsoen en respect.
- ook online en offline.

9. Spreek elkaar aan als iemand zich niet aan de afspraak houdt
- Kom afspraken na.
- Spreek elkaar in 1e instantie 1 op 1 aan.
- Vraag er eventueel iemand bij.

Aanbeveling B: ***om voor de verkiezingen met een verbeterd vergadermodel (voor de omschrijving wordt verwezen naar pagina 34 van het rapport).***

De fractievoorzitters zijn in de periode september 2016 – januari 2017 bijeen geweest om in benen-op-tafel-overleggen met elkaar te spreken over de werkwijze van de raad. De werkgroep heeft de uitkomsten van deze overleggen in de overwegingen meegenomen.

De werkgroep bestuurscultuur is van mening dat de vergaderwijze (zie bijlage 1 voor toelichting) van de gemeenteraad van Castricum op zich goed in elkaar zit en stelt voor deze werkwijze te handhaven. Wel wordt tegelijkertijd bemerkt dat de potentie van het model niet volledig wordt benut. De werkgroep stelt daarom de volgende aanpassingen voor om e.e.a. beter tot zijn recht te laten komen:

1. Aanpassen terminologie

De terminologie bij het vergadermodel wordt gewijzigd. Men ervaart deze als ingewikkeld en voor inwoners moeilijk te begrijpen. Concreet betekent dit dat de term ‘carrousel’ wordt vervangen door de term ‘commissie’. Er zijn dus in de nieuwe terminologie raadsinformatie-avonden, commissievergaderingen en raadsvergaderingen. Let wel, er wordt niet teruggegaan naar de commissiestructuur, de opzet van carrousels blijft ongewijzigd.

2. Meer tijd voor debat in de carrousels

Men ervaart moeite om in de carrousel tot meningsvorming te komen. Het politieke debat en de dynamiek ontbreekt in de carrousel. In dit kader wordt voorgesteld om als standaard te hanteren dat een onderwerp twee keer voor carrouselbehandeling wordt geagendeerd, tenzij het presidium van oordeel is dat dit bij een specifiek stuk niet nodig is. In de eerste termijn kunnen alle fracties hun inbreng leveren en krijgt het college de gelegenheid te reageren. Opinievorming staat hierbij centraal. Het ligt voor de hand bij de 1e behandeling een soort spreektijdregeling te hanteren in die zin dat in de 1e termijn alle fracties hun inbreng hebben kunnen leveren en het college de gelegenheid heeft gehad te reageren. Zo kan twee weken later een tweede termijn worden geagendeerd waarbij gelegenheid is voor onderling debat en het bespreken van eventuele moties en amendementen. In het inwerkprogramma van de nieuwe raad wordt aandacht besteed aan de Castricumse vergaderwijze en de hiervoor benodigde debatvaardigheden.

3. Grotere rol voor inwoners tijdens raadsinformatieavonden

Om de interactie tussen inwoners en raadsleden zo veel mogelijk te bevorderen wordt gedacht aan een andere vergaderopstellingen tijdens de raadsinformatieavonden. Wat geschikt is en wat werkt zal gewoon door te doen moeten worden ondervonden.

De pauze tussen raadsinformatiebijeenkomsten wordt, afhankelijk van onderwerp en verwacht publiek, door het presidium verlengd naar een half uur, zodat raads- en collegeleden na afloop van de bijeenkomst in de gelegenheid worden gesteld om na te praten met inwoners zonder dat de volgende vergadering direct begint.

4. Meer gelegenheid voor inspraak voor inwoners

Tijdens de carrousel ziet de werkgroep graag meer ruimte voor inwoners om mee te praten. Insprekers kunnen tijdens de 1e termijn zoals beschreven bij punt 2 na hun inspraakbijdrage van vijf minuten aan de raadstafel blijven zitten en kunnen meepraten en reageren op het ingebrachte door carrousel en college.

5. Meer tijd voor grote onderwerpen

De werkgroep ziet graag dat meer tijd wordt uitgetrokken voor grote, belangrijke onderwerpen. Dat zit niet zo zeer in de wijze van behandelen, maar in het moment waarop de raad betrokken wordt bij het proces. De kaderstellende rol van de raad komt beter tot zijn recht wanneer de raad bij grote onderwerpen vanaf het begin bij het proces wordt betrokken. Het college bewerkstelligt dit door bestuursopdrachten aan de raad voor te leggen (en vervolgens aan de organisatie).

6. Goede voorbereiding

Er is gesproken over het belang van een goede voorbereiding binnen de fractie. Antwoorden op technische vragen worden vooraf verzameld. Via raadsinformatiebijeenkomsten en/of door het stellen van technische vragen voorafgaand aan de carrousel aan de ambtelijke organisatie. De voorbereiding begint bij een goede discussie vooraf in de fractie: zorg voor een goed mandaat en bepaal de bewegingsvrijheid bij de bespreking in de carrousel.

7. Discipline ten aanzien van voorbereiding en deadlines

Om een ieder in staat te stellen om tot een goede voorbereiding te komen, is ook enige scherpte wenselijk op de met elkaar afgesproken deadlines voor moties, amendementen en het toezenden van stukken. Vergaderstukken worden, enkele dagen nadat deze uit het college komen, in de vergaderapp beschikbaar gesteld onder vergadermappen → nog te agenderen stukken. U wordt voorgesteld hieraan structureel aandacht te besteden in uw fractievergadering, zodat meer tijd beschikbaar is voor de goede bestudering van voorstellen. Acht dagen voor een vergadering zijn de vergaderstukken tevens gekoppeld aan de agenda terug te vinden in NotuBox. De deadline voor moties en amendementen is de maandag voor de vergadering 12.00 uur. Nazendingen en gewijzigde stukken kunnen tot de woensdag eind van de middag worden verspreid. Na die tijd is het de eigen verantwoordelijkheid van fracties om gewenste wijzigingen met de deelnemers aan de vergadering te delen. De griffie stuurt e.e.a. niet meer door.

Voor deze (deels nieuwe en deels herbevestigde) werkwijze zal ook in het inwerkprogramma van de nieuwe raad aandacht worden gevraagd.

8. Technische carrousel

Anders dan de naam ‘technische carrousel’ soms doet vermoeden, is deze carrousel bedoeld voor het stellen van actuele politieke vragen aan het college. Deze vragen kunnen ontstaan naar aanleiding van de ingekomen stukken of de ter inzage gelegde informatie. Tevens kunnen vragen gesteld worden met het oog op de politieke actualiteit. Ook heeft het college de gelegenheid mededelingen te doen. Om het doel van de technische carrousel scherper in beeld te hebben, wordt deze hernoemd tot commissie algemene zaken.

9. Versterken rol voorzitters

De aangepaste vergaderwijze zoals beschreven onder aanbeveling 2 vraagt vaardige carrouselvoorzitters. De werkgroep heeft de mogelijkheden verkend om te gaan werken met een kleiner aantal carrouselvoorzitters, maar stelt toch voor de huidige werkwijze te handhaven. Zoals ook nu al gebruikelijk is wordt aan carrouselvoorzitters jaarlijks een voorzitterstraining aangeboden. Ook worden duo's gevormd die elkaar van feedback kunnen voorzien.

10. Debat in de raadsvergadering

In de huidige structuur kan de raad op drie wijzen het debat voeren tijdens de raadsvergadering:

a. Raadsdebat conform artikel 23 van het reglement van orde
b. Interpellatie
c. Actuele politiek

a. Raadsdebat
   Conform artikel 23 van het reglement van orde kunnen onder het agendapunt 'raadsdebat' onderwerpen worden geagendeerd waarover meer de fracties een debat wensen. Een dergelijk debat kan worden aangevraagd via een onderbouwd verzoek aan het presidium of aan einde van een carrousel via de voorzitter worden aangevraagd.

   In de praktijk wordt van deze mogelijkheid nu geen gebruik gemaakt. De raad kan meer gebruik maken van de gelegenheid tot het houden van een raadsdebat conform artikel 23 van het reglement van orde.

b. Interpellatie
   Conform artikel 35 van het reglement van orde kan een fractie in spoedeisende gevallen een verzoek tot het houden van een interpellatie tot uiterlijk 48 uur voor aanvang van de vergadering schriftelijk indienen. Het doel van een interpellatie is het bevragen van het college of de burgemeester over een urgent en zwaarwegend onderwerp, dat gezien de spoedeisendheid van de materie geen uitstel kan dulden. Tijdens de eerstvolgende vergadering wordt het verzoek in stemming gebracht bij het vaststellen van de agenda.

c. Actuele politiek
   - Het gaat om actuele zaken (zaken die dus niet kunnen wachten op "normale" agendering voor een carrousel);
   - Er wordt een opiniërend oordeel van raad en/of het college gevraagd;
   - Het zijn geen technische en/of detaillistische vragen; d.w.z. de vragen moeten zonder dossierstudie door de raad en/of college kunnen worden beantwoord. Om niet iedereen met het onderwerp "te overvallen" wordt het onderwerp uiterlijk 48 uur van te voren aangekondigd;
   - Ter toelichting op de aanvraag vullen fracties het daarvoor beschikbare format in;
   - Het debat duurt 30 – 45 minuten.

In de praktijk wordt van de mogelijkheid tot een raadsdebat nu geen gebruik gemaakt. Ook het instrument interpellatie wordt nauwelijks gebruikt. Het actuele debat krijgt echter wel vaak het karakter van een interpellatie. Om het juiste instrument in te zetten op het juiste moment worden enkele nadere afspraken voorgesteld ten aanzien van het instrument actuele politiek. Nu is er maar 1 fractie nodig om het actuele debat aan te vragen. De werkgroep stelt voor dat het actuele debat door ten minste drie fracties aangevraagd moet worden. Ook moet het hier gaan om een debat tussen de raad, niet om het bevragen van het college.

De werkgroep stelt u voor dat in het nieuwe presidium nadere afspraken worden gemaakt over mogelijke debatvormen en hun onderlinge verhouding.

Aanbeveling C: de rol van het presidium (voor de omschrijving wordt verwezen naar pagina 34 van het rapport bestuurscultuur).

Zowel de werkgroep bestuurscultuur als het presidium zelf heeft zich gebogen over de huidige rol van het presidium.

Het presidium bestaat in zijn huidige vorm uit de voorzitter van de raad, de eerste plaatsvervangend voorzitter van de raad, de griffier en de fractievoorzitters die bij de eerste zitting van de raad na de verkiezingen als fractie zijn beschouwd conform artikel 7, lid 1 van het RvO.

Conform artikel 4 van het reglement van orde[1] draag het presidium zorg voor:

- De procedurele voorbereiding van het Raadsplein en de raadsinformatieavonden incl. het vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en de besluitenlijst van de raadsvergadering;
- Het voorbereiden en vaststellen van de voorlopige agenda's voor de Raadspleinen en raadsinformatieavonden;
- Het bewaken van de lange termijnplanning voor te agenderen onderwerpen en de afhandeling van aangenomen moties en gedane toezeggingen door het college.
- Het vaststellen van de vergaderschema's voor de aanvang van het komende vergaderjaar voor Raadsplein, raadsinformatieavond en presidium.
- Het vaststellen van een procedure voor de voorbereiding van de niet-reguliere bijeenkomsten van de raad.
- Alle overige door de raad aan het presidium opgedragen taken.

Enerzijds bestaat bij sommigen de indruk dat het presidium te politiek zou zijn. Het rapport bestuurscultuur spreekt van een 'mini-gemeenteraad' vanwege het grote aantal deelnemers. Door de relatief beperkte vergadertijd besteed het presidium het leeuwendeel van haar tijd aan de agenda's van de komende weken en is regelmatig onvoldoende tijd beschikbaar om met elkaar terug te blikken op het verloop van vergaderingen, werkwijzen te evalueren en meer aan de voorkant sturing te geven aan processen.

Bij de invoering van het politieke marktsysteem kende de raad een agendacommissie bestaande uit de voorzitter van de raad, de plaatsvervangend voorzitter van de raad, de carrouselvoorzitters en de griffier. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat er toen tevens gewerkt met een klein aantal vaste carrouselvoorzitters. Daarnaast bestond een apart overleg van fractievoorzitters, het seniorenconvent. Op deze werkwijze was destijds de nodige kritiek. De agendacommissie bestond met name uit leden van de coalitie en werd als te politiek beschouwd. Het seniorenconvent werd als een soort 'commissie stiekem' gezien. In 2010 is daarom gekozen voor de huidige werkwijze.

De ideale werkwijze lijkt dus niet te bestaan. De huidige werkwijze zou grotendeels gehandhaafd kunnen worden, wanneer de leden van het presidium elkaar scherp houden op hun procedurele rol. Daarnaast wordt eens in de drie maanden een extra overleg van de fractievoorzitters toegevoegd waarin meer diepgaand over diverse onderwerpen kan worden doorgesproken. Tevens worden in dit overleg jaarlijks de kernwaarden en de in dit voorstel voorgestelde aanpassingen in de vergaderwijze van raad en presidium geëvalueerd.

[1] Reglement van Orde gemeenteraad Gemeente Castricum 22 januari 2015

REGIONALE SAMENWERKING EN COULEUR LOCALE
Dit betreft een voorstel specifiek voor en door de raad van Castricum.

RISICO'S
n.v.t.

FINANCIËN
n.v.t.

COMMUNICATIE, PARTICIPATIE EN SAMENSPEL
- Na vaststelling van voorliggend voorstel wordt een persbericht verstuurd.
- In het inwerkprogramma van de nieuwe raad wordt aandacht besteed aan omgangsvormen en vergaderwijze.

BIJLAGEN
n.v.t.

ACHTERLIGGENDE DOCUMENTEN
1. Vergadermodel gemeenteraad Castricum

Achterliggende informatie: Vergadermodel gemeenteraad Castricum

Zo'n tien jaar geleden is in Castricum het 'politieke markt' systeem ingevoerd als vergadermodel. In dit systeem worden elke donderdagavond raadsbijeenkomsten georganiseerd. De ene week is dit een Raadsplein en de andere week een raadsinformatiebijeenkomst. Tijdens het Raadsplein vinden carrouselbesprekingen plaats gevolgd door een raadsvergadering. Tijdens raadsinformatiebijeenkomsten wordt informatie verstrekt en uitgewisseld over voor de raad relevante onderwerpen of ter voorbereiding op de bespreking van voorstellen in een carrousel.

De raadsinformatiebijeenkomst

Een raadsinformatiebijeenkomst heeft tot doel het informeren van de raads- en carrouselleden over voor de raad relevante onderwerpen of ter uitwisseling van (technische) informatie ter voorbereiding op de bespreking van voorstellen in een carrousel.

Het reglement van orde regelt dat raadsinformatieavonden gebruikt kunnen worden voor het houden van presentaties of het geven van informatie door het college; het horen van meningen van betrokken en belanghebbenden over een onderwerp of voorstel; het peilen van meningen, en; het houden van bijeenkomsten over actuele onderwerpen die van belang zijn voor de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taak van de raad waar ook ruimte voor inbreng van deskundigen, belanghebbenden en/of belangstellenden. Daarnaast worden tijdens raadsinformatieavonden vergaderingen van de door de raad ingestelde werkgroepen en commissies zoals de Auditcommissie en de werkgroep Regionale samenwerking ingepland.

De carrousel

De carrousel heeft tot doel het bij de leden van de raad en de carrouselleden laten vormen van een (inhoudelijk) oordeel over aan de raad voorgelegde voorstellen, initiatieven, moties en amendementen of andere stukken.

Conform het reglement van orde kunnen carrousels worden gebruikt voor het bespreken van door het college ter besluitvorming voorgelegde voorstellen en het formuleren van een advies daarover aan de gemeenteraad; de bespreking van door raads- of carrouselleden ingediende moties en amendementen op die voorstellen; de bespreking van moties vreemd aan de orde van de dag en initiatiefvoorstellen, en; de overige zaken waarvan het presidium oordeelt dat die besproken dienen te worden in de carrousel.

De raadsvergadering

Tijdens een Raadsplein wordt na afloop van een carrousel een raadsvergadering geagendeerd. De voornaamste agendapunten tijdens een raadsvergadering zijn 'besluitvorming' en 'raadsdebat'. Onder het agendapunt besluitvorming plaatst het presidium de onderwerpen die rijp zijn voor besluitvorming. Over deze onderwerpen vindt geen discussie meer plaats. Wel kan ieder lid het recht zijn stem uit te brengen kort motiveren middels een stemverklaring.

Van het agendapunt 'raadsdebat' als bedoeld in artikel 23 van het reglement van orde wordt in de praktijk geen gebruik gemaakt. Onder dit agendapunt kunnen door het presidium politiek relevante onderwerpen worden geagendeerd waarover meerdere fracties een debat wensen. Één of meerdere fracties dienen hiertoe een onderbouwd verzoek in waar door het presidium over wordt besloten. Ook kunnen fracties aan het einde van een carrousel via de voorzitter van de carrousel verzoeken om een debat in de raadsvergadering.

Conform artikel 35 van het Reglement van orde kan tijdens een raadsvergadering een interpellatie plaatsvinden. Tijdens een interpellatie wordt het college of de burgemeester bevraagd over een urgent en zwaarwegend onderwerp, dat gezien de spoedeisendheid van de materie geen uitstel kan dulden. Het verzoek tot het houden van een interpellatie moet uiterlijk 48 uur van tevoren worden ingediend. Het verzoek tot een interpellatie wordt in de eerstvolgende raadsvergadering in stemming gebracht bij vaststelling van de agenda.

Sinds begin 2016 bestaat de mogelijkheid voor een fractie om uiterlijk 24 uur voorafgaand aan een Raadsplein een debat aan te vragen over actuele politieke zaken. Hierover zijn in het presidium de volgende afspraken gemaakt:

In de raadsvergadering kan onder het agendapunt "debat raad" ruimte worden gegeven voor actueel politieke zaken waarover met elkaar kan worden gediscussieerd. Enkele kenmerken van actuele politieke onderwerpen:

- Het gaat om actuele zaken (zaken die dus niet kunnen wachten op "normale" agendering voor een carrousel);
- Er wordt een opiniërend oordeel van raad en/of het college gevraagd;
- Het zijn geen technische en/of detaillistische vragen; d.w.z. de vragen moeten zonder dossierstudie door de raad en/of college kunnen worden beantwoord. Om niet iedereen met het onderwerp "te overvallen" wordt het onderwerp uiterlijk 48 uur van te voren aangekondigd;
- Ter toelichting op de aanvraag vullen fracties het daarvoor beschikbare format in;
- Het debat duurt 30 – 45 minuten.

BOB-model

Het BOB-model kan mogelijk van dienst zijn om de doelen van de diverse raadsbijeenkomsten in beeld te brengen:

Fase	Doel	Middelen
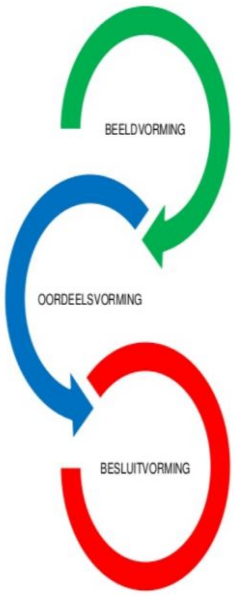	Informatie verzamelen	- Vergaderstukken - **Raadsinformatiebijeenkomsten** (presentatie/stellen technische vragen/horen van inwoners) - Stellen van technische vragen aan behandeld ambtenaar
	Uitwisselen van politieke standpunten	- Vergaderstukken - **Carrouselbehandeling** (standpunt kenbaar maken, moties en amendementen aankondigen, onderling debat) - Debat raad / debat actuele politiek
	Besluiten	- **Raadsvergadering** (stemverklaringen, - stemming over voorstellen)